

Leskovački eko dinar na skeneru

Magazin EKolist nastavlja da se bavi sudbinom ekološkog dinara na lokalnu. Fokus našeg istraživanja bio je Budžetski fond za zaštitu životne sredine Grada Leskovca...

MILISAV PAJEVIĆ

Pro iznosu prihoda, budžetski fond za zaštitu životne sredine grada Leskovca je među većima u Srbiji. Sa 32 miliona dinara prihoda u 2014. godini bio je na 22. mestu od 145 opština i gradova, zatim je u narednoj godini bio na 18. mestu sa 49,5 miliona, da bi u 2016. godini, sa 32,7 miliona dinara bio na 26. mestu.

Grad Leskovac je uveo posebnu lokalnu naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine, koja je i najznačajniji izvor prihoda fonda. U periodu 2014-2016. godine, sredstva prikupljena od ove naknade činila su oko 99 odsto ukupnih prihoda fonda.

U poslednjih sedam godina (period 2010-2016), u budžetskom fondu grada Leskovca, u četiri godine (2012, 2013, 2014. i 2015) bilo je više tekućih prihoda od naknada, nego što je bilo rashoda za programe zaštite životne sredine, dok su u ostale tri godine (2010, 2011. i

2016) rashodi bili veći od tekućih prihoda. Posmatrajući ukupno ceo period, u 2017. godinu trebalo je zbirno da se prenese nešto više od 63 miliona dinara neutrošenih u prethodnim godinama. Uočljivo su mali rashodi od 2012. do 2015. godine (između 2,7 i 4,9 miliona dinara), što je na prelazu iz 2015. u 2016. godinu dovelo do nagomilavanja više od 114 miliona dinara neutrošenih sredstava.

I pored namenskog karaktera „ekoloških“ naknada, što je važno do izmena Zakona o budžetskom sistemu (decembar 2015), grad Leskovac je u budžetskom fondu četiri godine zaredom (2012-2015) planirao manje rashode od iznosa ukupnih prihoda, što je suprotno zakonu. U 2016. godini su planirani rashodi bili veći od tekućih prihoda od naknada u toj godini, ali još uvek manji od ukupnih prihoda. Međutim, zbog pomenutih izmena

propisa, to više nije bilo u suprotnosti sa zakonom. Ovo pokazuje da se problem manjih rashoda fonda od iznosa ukupnih prihoda stvarao još na nivou planiranja i da je sistemske prirode.

Inače, grad Leskovac redovno, u zakonskom roku dostavlja nadležnom Ministarstvu zaštite životne sredine godišnje programe budžetskog fonda za zaštitu životne sredine, kao i godišnje izveštaje o korišćenju ovih sredstava. U 2015. i 2016. godini, Ministarstvo zaštite životne sredine je bez napomena dalo saglasnost na programe fonda, dok je u 2017. godini imalo napomenu da se iz fonda ne mogu izdvajati sredstva za izradu programa kontrole kvaliteta vazduha, merenja buke i kontrole površinskih voda, već mogu samo za realizaciju ovih programa.

U Izveštajima o korišćenju sredstava uočava se jedan neobičan detalj. Navedeno je da su, po Odluci o budžetu grada Leskovca, „prihodi preraspoređeni na funkcionalne klasifikacije 510 (upravljanje otpadom) i 520 (upravljanje otpadnim vodama)“, i to u iznosima od 6.938.209 dinara (2013), 27.575.621 dinara (2014) i 38.992.669 dinara (2015). Po načinu beleženja u završnom računu, zaključuje se da su ova sredstva izuzeta iz budžetskog fonda, ali bez objašnjenja za koje konkretne aktivnosti su utrošena i na koje budžetske korisnike su raspoređena.

Nakon analize Programa korišćenja sredstava budžetskog fonda i Izveštaja

o korišćenju sredstava, mogu se uočiti nekoliko aktivnosti koje ne pripadaju zaštiti životne sredine, a finansirane su sredstvima budžetskog fonda, što je nenamensko trošenje. Uočavaju se i prenosi sredstava budžetskog fonda javnim preduzećima čiji je osnivač lokalna samouprava, što zakonom nije dopušteno.

Kao kriterijum za određivanje pripadnosti oblasti zaštite životne sredine, primenili smo odredbe Zakona o budžetskom sistemu („Leks specijalis“ kada je u pitanju budžet) i Pravilnika o standardnom klasifikacionom okviru i kontnom planu za budžetski sistem.

- Aktivnosti za koje smatramo da ne pripadaju zaštiti životne sredine, ili su upitni su Sistemska dezinfekcija: 901.750 dinara (2013), 889.975 dinara (2014), 1.261.375 dinara (2015) i 1.434.500 dinara (2016), kaže Dejan Maksimović, ekspert Ekološkog centra „Stanište“ i navodi da zaštiti životne sredine ne pripadaju ni aktivnosti JKP „Grdelica“ - „Opremanje hemijske laboratorije na postrojenju u Gradištu“, 903.495 dinara (2014) i „Cirkular za obradu drveta“, 360.000 dinara (2016), kao i JKP „Vodovod“ - „Opremanje fizičko-hemijske i hidrobiološke laboratorije fabrike vode „Gorina“, 800.000 dinara (2015).

Maksimović ističe da je u izveštajima iskazan i „finansijski dobitak“ u iznosima od 1.352.837 dinara (2014), 6.292.399 dinara (2015) i 3.712.106 dinara (2016), kao i da se zaključuje da se radi o neutrošenim sredstvima koja se prenose u narednu godinu.

- Postoje problemi u korišćenju sredstva budžetskog fonda za zaštitu životne sredine grada Leskovca, i to: rashodi na programe fonda koji su najčešće manji od prihoda od naknada, javljaju se slučajevi nenamenskog trošenja sredstava, na aktivnosti koje ne pripadaju životnoj sredini i koje ne doprinose njenoj zaštiti, a takođe, Izveštaji o korišćenju sredstava nisu dovoljno transparentni, jer ne sadrže dovoljno podataka o načinu kako su značajni iznosi izuzeti iz fonda, na koje su korisnike raspoređeni i za koje konkretne aktivnosti, jasan je Dejan Maksimović.

Vrsta prihoda i rashoda u dinarima	Dinara
Tekući prihodi od naknada u 2010. godini	18.279.123
Rashodi budžetskog fonda u 2010. godini	59.163.066
NEUTROŠENO I PRENETO U 2011. GODINU	0
Tekući prihodi od naknada u 2011. godini	36.389.783
Ukupni prihodi u 2011. godini (preneti + tekući)	36.389.783
Rashodi budžetskog fonda u 2011. godini	48.752.581
NEUTROŠENO I PRENETO U 2012. GODINU	0
Tekući prihodi od naknada u 2012. godini	29.820.286
Ukupni prihodi u 2012. godini (preneti + tekući)	29.820.286
Rashodi budžetskog fonda u 2012. godini	2.708.400
NEUTROŠENO I PRENETO U 2013. GODINU	27.111.886
Tekući prihodi od naknada u 2013. godini	17.032.865
Ukupni prihodi u 2013. godini (preneti + tekući)	44.144.751
Rashodi budžetskog fonda u 2013. godini	4.905.853
NEUTROŠENO I PRENETO U 2014. GODINU	39.238.898
Tekući prihodi od naknada u 2014. godini	32.068.452
Ukupni prihodi u 2014. godini (preneti + tekući)	71.307.350
Rashodi budžetskog fonda u 2014. godini	2.897.163
NEUTROŠENO I PRENETO U 2015. GODINU	68.410.187
Tekući prihodi od naknada u 2015. godini	49.552.831
Ukupni prihodi u 2015. godini (preneti + tekući)	117.963.018
Rashodi budžetskog fonda u 2015. godini	3.707.600
NEUTROŠENO I PRENETO U 2016. GODINU	114.255.418
Tekući prihodi od naknada u 2016. godini	32.712.123
Ukupni prihodi u 2016. godini (preneti + tekući)	146.967.541
Rashodi budžetskog fonda 2016. godini	83.765.346
Neutrošeno i preneto u 2017. godinu	63.202.195

Šta kaže šef gradskog Odeljenja za zaštitu životne sredine

Pitali smo Sladana Đikića, šefa Odeljenja za zaštitu životne sredine Gradske uprave grada Leskovca kolika su godišnja finansijska ulaganja grada Leskovca za zaštitu životne sredine i kako funkcioniše Budžetski fond za zaštitu životne sredine grada Leskovca.

- Budžetski fond za zaštitu životne sredine grada Leskovca osnovan je odlukom Skupštine grada Leskovca od decembra 2009. godine. Finansijska sredstva za poslovanje Fonda definisana su sledećim načinom obezbeđivanja sredstava: aproprijacijama obezbeđenih u okviru Budžeta grada Leskovca za tekuću godinu; namenskih prihoda budžeta, koji su definisani kao namenski prihodi Budžetskog Fonda jedinice lokalne samouprave; prihoda ostavrenih na osnovu međunarodne, regionalne i lokalne saradnje i saradnje sa

republičkim organima na programima, projektima i drugim aktivnostima u oblasti zaštite životne sredine; priloga, donacija, poklona i pomoći; sredstva ostvarenih na konkursima (domaćim i inostranim) za programe i projekte i drugih sredstava u skladu sa zakonom.

Fond za zaštitu životne sredine ima sledeće organe uz pomoć kojih funkcioniše: tako što predsednik budžetskog Fonda grada Leskovca - predstavlja i zastupa bedžetski Fond, predlaže akte koje donosi Gradsko veće i podnosi najmanje jednom godišnje Izveštaj o radu i poslovanju bedžetskog Fonda Skupštini grada Leskovca.

Odeljenje za zaštitu životne sredine Gradske uprave grada Leskovca obavlja stručne i administrativne poslove za potrebe budžetskog Fonda i priprema predlog Programa godišnjeg korišćenja sredstava budžetskog Fonda. Gradsko veće grada Leskovca, kao upravljački organ, usvaja Program godišnjeg korišćenja sredstava budžetskog Fonda, odlučuje o korišćenju sredstava Fonda

u skaldu sa Programom, kao i o svim drugim pitanjima u skaldu sa zakonom i odgovorno je za poslovanje budžetskog Fonda. Odeljenje za finansije Gradske uprave grada Leskovca obavlja finansijske, tehničke i knjigovodstvene poslove za potrebe budžetskog Fonda, dok Odeljenje za javne nabavke sprovodi postupak javne nabavke za potrebe budžetskog Fonda.

Kakvo je aktuelno stanje životne sredine na teritoriji Leskovca?

- Odeljenje za zaštitu životne sredine Gradske uprave grada Leskovca vrši praćenje stanja životne sredine na teritoriji grada Leskovca, a u skladu sa zakonskom i podzakonskom regulativom. Praćenje stanja životne sredine odnosno monitoring obuhvata sistematska ispitivanja, ocenu indikatora stanja životne sredine i predstavlja osnovu za preduzimanje mera za sanaciju, odnosno, poboljšanja kvaliteta životne sredine.

Svake godine se izrađuje Program

kontrole kvaliteta vazduha na teritoriji grada Leskovca, na koji se daje saglasnost nadležnog ministarstva Vlade Republike Srbije. Uspostavljena je Lokalna mreža mernih mesta za praćenje kvaliteta vazduha, i čine je tri merna mesta za merenje sledećih parametra: sumpor-dioksida, čađi, azotnih oksida i ukupnih taložnih materija i teških metala u ukupnim taložnim materijama (olovo, kadmijum, cink). Rezultati ispitivanja pokazuju da je aerozagadenje na teritoriji grada Leskovca neznatno, odnosno da je dobrog kvaliteta. Jedino u zimskom period dolazi do neznatno povećane emisije čađi, kao posledica individualnih ložišta u domaćinstvima, što ukazuje da je neophodno preduzimati mere iz oblasti energetike i saobraćaja.

Takođe, izrađen je Program merenja nivoa komunalne buke u životnoj sredini na teritoriji grada Leskovca za period 2017/2018. godinu, usvojen od strane Gradskog veća grada Leskovca, koji je počeo da se realizuje ove godine u saradnji sa Institutom za bezbednost i sigurnost na radu iz Novog Sada. Krajem godine očekujemo prve rezultate.

Svake godine se sprovodi Sistemska dezinfekcija i deratizacija, koja spada u grupu preventivnih mera, čiji je cilj sprečavanja pojave zaraznih bolesti, kako bi se broj štetnih glodara, buba, bubašvaba, muva, komaraca, mrava i krpelja održavao na biloški minimum. Ova akcija obuhvata sledeće aktivnosti: dezinfekciju (suzbijanje bubašvaba i bubarusi i drugih štetnih insekata) u objektima za kolektivno stanovanje, poslovnim i pomoćnim gradskim prostorijama; suzbijanje krpelja na javnim zelenim površinama; suzbijanje odraslih formi i larvi komaraca (larvicidnim tretmanom stajaćih voda - kanala i bara).

Na teritoriji grada postoje sledeća zaštićena prirodna dobra - spomenici prirode: oskoruša u Sejanici, hrast Lužnjak u Kutlešu, i redovno se vrši njihov nadzor radi preduzimanja preventivnih mera zaštite.

Na teritoriji grada Leskovca se nalazi Regionalna deponija „Željko-vac” na kojoj se odvozi komunalni

čvrsti otpad. Takođe, urađen je popis neuređenih takozvanih „divljih deponija” čije se čišćenje sprovodi u okviru akcije Uređenja i čišćenja tih lokacija u saradnji sa nadležnim organima i javnim preduzećima.

Radi podizanja ekološke svesti građana grada Leskovca, organizuju se aktivnosti obeležavanja značajnijih datuma ekološkog kalendara, kao na primer: Svetski dan zaštite životne sredine, Dan šuma, Dan voda i sl., i to u saradnji sa školama, nevladinim organizacijama i javnim preduzećima.

Na osnovu svega ovog pomenu-tog, može se reći da je stanje životne sredine na teritoriji grada Leskovca na zadovoljavajućem nivou.

Koji su planovi i projekti na realizaciji u oblasti zaštite životne sredine u gradu Leskovcu?

- Sredstva Budžetskog fonda se koriste za praćenje kvaliteta životne sredine; sufinansiranje investicionih programa i projekata u oblasti zaštite životne sredine na teritoriji grada Leskovca; sufinansiranje izrade naučno-istraživačkih programa, projekata, idejnih rešenja, studija i elaborata u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine; sufinansiranje programa zaštite životne sredine, akcionih i sanacionih planova i organizovanih akcija za zaštitu i unapređenje životne sredine; finansiranje programa i projekata ekološke edukacije; finansiranje ekološkog marketinga, časopisa, publikacija i drugih izdanja i propagandnih akcija na zaštiti i unapređenju životne sredine; za obezbeđivanje sredstava za rad, najviše do tri odsto ostvarenih godišnjih prihoda Budžetskog fonda.

Reč civilnog sektora

Iako smo kontaktirali veliki broj udruženja koje se bave zaštitom životnom sredinom u gradu Leskovcu, samo je Miodrag Mitić, predsednik Ekološkog udruženja „Zdrava Planeta” za potrebe pisanja ovog teksta pristao da govori.

ANKETA ŠTA KAŽU LESKOVČANI

Bisenija Jovanović, studentkinja iz Donje Jajine

- Smrdi izmet po njivama koji se nekontrolisano izbacuje iz bazena. Dodite kod nas da omirišete i snimite to i sve će vam biti jasno. Nemam reči... Daleko smo mi od ekologije.

Srdan Bajčić, radnik

- Nije loše stanje u okolini. Ovde kod nas u Leskovcu je odlično, mnogo bolje nego kod Beograđana.

Aleksa Cvetković, penzioner

- Ekološku taksu plaćam redovno i skupa je. Valjda je troše za šta treba.

Živko Radaković, službenik

- Da, mislim da svi plaćamo tu ekološku taksu i nije to baš mali iznos. Valjda bi od toga trebalo da imamo raznorazne kontejnere,

- Najveći problemi zaštite životne sredine u Leskovcu trenutno su zagađenje vode, komunalne otpadne i neprečišćene vode, veliki broj pasa lualica na ulicima koji stalno napadaju sugrađane jer je azil prepun. U izradi su tri kolektora od kojih je jedan završen ali ni jedan se ne koristi za prečišćavanje vode i što je još opasnije komunalna otpadna voda se ispušta na više mesta direktno u reku Veternicu u kojoj se tokom vrelih dana kupaju neki naši sugrađani, kaže Mitić i dodaje da su životinje u Leskovcu jako ugrožene i to u velikoj meri, počev od vakcinacije pasa i sterilizacije istih. Takođe, ptice koje sve više stradaju zbog udisanja prašastih materija koje se izbacuju u vazduh od proleća do kraja septembra, u velikoj meri i ribe jer je dozvoljena introdukcija alohtonih vrsta čime stradaju domaće vrste što je primer sa pastmkom a to otvara još jedno veliko pitanje inrtrodukcija biljnih vrsta poput ambrozije, kao i kiselog drveta ili Rejontarike.

Miodrag Mitić ističe da sredstva iz ekološkog budžeta idu na strašno

a i sami prošetajte i vidite kakve imamo. Ne možeš da šetaš normalno po ulici od ovih ploča. Jedne skidaju, druge stavljaju. Verovatno je to plaćeno od eko taksu.

Svetlana Anđelić, domaćica

- Šta ti ja znam o tome... Mene zanima da prehranim porodicu. Kakva ekologija?

Šefhet Ramadani, radnik

- Ništa ja ne znam. Moje je da radim. Svi traže pare, a odakle, kad ni za decu nemam, a petoro ih imam.

Marija Stamenković, prodavačica

- Plaćamo taksu. Vidim sade neko drveće i kod mene su stigli neki noviji kontejneri. To je valjda od tih para. Stvarno ne znam, to je to.

pogrešne namene i to je veliki minus, umesto toga valjalo bi ih uložiti u rekonstrukciju korita reke, izradu novog azila, takođe, kupovinu novih kontejnera, zamenu drvenih elektronskih stubova. Trebalo bi i pojačati i opremiti Vatrogasnu brigade, jer je to još jedan problem zato što se u poslednjih nekoliko godina Leskovac i ceo okrug suočava sa velikim brojem požara.

- Ekološko udruženje „Zdrava Planeta” postoji od 2009. a registrovano je rešenjem od aprila 2010. godine i konkurisalo je tri puta na projekte grada Leskovca ali i podnosilo razne aplikacije i predloge ekoloških ideja koji su mogli biti finansirani, međutim, nista od toga nije odobravano i nikad nismo dobili novac, čak ni u slučaju kad smo trazili „pozajmicu” od tri hiljade dinara da bi platili račun za struju kako ne bi došlo do isključenja. Sami trenutno već pet i po godina uspešno realizujemo Ekološko savetovalište i radimo projekat „Tajna Zelena policija” koji sprovodimo poslednjih tri godine - priča Mitić. ■

Projekat „Istraživačkim novinarstvom do transparentnog zelenog dinara” sufinansiran je iz budžeta Republike Srbije - Ministarstva kulture i informisanja. Stavovi izneti u podržanom medijskom projektu nužno ne izražavaju stavove organa koji je dodelio sredstva.